

CZIGÁNY DEZSŐ (1883-1938)

Virágok ablakban, 1908 körül | *Flowers in the Window, around 1908*

Olaj, vászon, kartonon | Oil on canvas on cardboard, 54 x 41,5 cm

Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Czigány

Kikiáltási ár | Starting price: 12 000 000 Ft / 30 000 EUR

Becsérték: 20 000 000 – 30 000 000 Ft

Estimate: 50 000 – 75 000 EUR

1. Henri Charles Manguin: *Renoncles et Anémones*, 1907

2. Czigány Dezső: *Virágcsendélet*, 1908 körül
Petőfi Irodalmi Múzeum

Czigány Dezső most aukcióra kerülő csendélete az egyik leggyönyörűbb kép, amit ettől a festőtől eddig láttam. Kint a mélysötét, bent a lámpafény, ami telibe világítja a nyitott ablakba állított színpompás virágcsokrot. Nagyvonalú és sallangmentes példája a festészettörténet egyik örökifjú témájának. Egyszerűen csodaszép.

Czigány csupán 1908 körül, tehát közel egy évtizeddel a művészi indulását követően kezdett csendéleteket festeni. Nem kizárt, hogy voltak századfordulós, vagy nagybányai kísérletei is ebben a témában, de egyelőre nem ismertek korábbi, ebben a műfajban alkotott művei. Eleinte szobabelsőben megjelenő, na-

gyobb kompozíciók részeként bukkantak fel csendéleti elemek a képein, egy-egy gyümölcs, esetenként porcelán, kerámia, vagy üvegedény társaságában. Ilyen például *Jakab Irén portréja* (1908, Pécs, Janus Pannonius Múzeum), melyen a szembeforduló, ülő nőalak előtti asztalon szimmetrikusan elhelyezett sárga citrom, piros-fehér teáscsésze és egy csontfehér könyv adja a csendéleti körítést. Egy évvel korábbi a *Hölgy ibolyacsokros kalapban* (1907, magántulajdon), amelyen az ismeretlen modell díszes kalapja szolgált kvázi csendéletként. Ez utóbbi festmény születésének idején, Czigány Ferenczy Károly tanítványa volt, melyet a portré festésmódja is ékesen bizonyít. Ekkor ülepedett le

3. Czigány Dezso: Virágcsendélet, 1908 körül magántulajdon

4. Henri Matisse: Virágcsendélet, 1911 magántulajdon

annak a két évnek a művészi élménye, mely Czigányt 1904-1906 közötti, párizsi tartózkodása idején érte. 1910-ben így emlékezett vissza erre a párizsi időszakra: „Én még nem tudtam akkor, hogy ki is az a Cézanne. Egy nagy aktját láttam az Indépendant szalonban, és szólottam is a fiúknak: Na, nézzétek, ez az ember, én nem is ismerem, valami fiatal lehet. (Pedig Cézanne akkor már halott volt.) Egy időben vettük aztán észre Puy, Manguin és Marquet jelentkezését, akik akkor legszámottevőbb újdonságai voltak a friss nemzedéknek.” Czigány tehát már Párizsban felfigyelt a Matisse körül csoportosuló fauve fiatalokra, bár ekkor ő még Rembrandt és Velázquez művészetéért lelkesedett.

A most aukcióra kerülő gyönyörű csendélet az egyik legékezebb bizonyítéka, hogy a kortárs fiatal francia művészek közül, Henri Manguin neve nem véletlenül merült fel a fent idézett 1910-es interjúban. 2007-ben a londoni Sotheby's bocsátotta aukcióra Manguin *Renoncles et Anemones* című csendéletét (1907, magántulajdon), melynek festésmódja,

színkezelése és stílusa is rendkívüli módon hasonlít Czigány 1908 körül festett azonos témájú műveire. Czigány tehát a párizsi útját közvetlenül követő, egy-másfél évben jutott el oda, hogy művészetébe szerves módon integrálja a francia fauve-ok vívmányait és azokkal egyenrangú művészi eredményekre jusson.

A Manguin korai műveivel egyenrangú Czigány csendéletek közül, a most aukcióra kerülőn kívül, az életműben eddig csak két hasonló volt ismert. Az egyiket a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum őrzi, melyet Ady Endre hagyatékának részeként, Ady Lajosné rokonságából vásároltak még 1965-ben (*Virágcsendélet*, 1908 körül, Petőfi Irodalmi Múzeum). A kép egykor Czigány ajándékeként került a költő tulajdonába. A másik hasonló stílusú csendélet (*Virágcsendélet*, 1908 körül) pedig a Kiesebach Galéria 2008 téli képaucióján bukkant fel hibás, pár évvel későbbi datálással. Jelenleg tehát csak három olyan csendélet ismert, melyet Czigány 1908 körül, a francia fauve-ok közvetlen inspirációjára alkotott.

RUM ATTILA